

מראה מקומות- עניני הלכה

יבמות דף י'

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

לידי ברוך בענייני גרוסה גרוס י"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

www.dafaweek.org

507-DAF-WEEK

info@dafaweek.org

בענין האיסור לבא על חלוצה

- רמב"ם הל' יבום פרק א' הל' יב'
 - מגיד משנה שם
 - רמב"ן ספר המצות שכחת לאוין יד'
 - שו"ע אבה"ע קסב' ב'
 - בית שמואל שם ס"ק ב'
 - ביאור הגר"א שם ס"ק ב'
 - אבני נזר אבה"ע רכג' אות יב'- יג'
 - אגרות משה אבה"ע א' סימן קנו'
 - רא"ש פרק יב' אות טו'
- יש מח' בגמ' בין ר"ל ור"י אם בא על החלוצה והצרות מהו דינו ושיטת ר' יוחנן שאין כאן איסור כרת. אכן יסוד האיסור לא מפורש. ושיטת הרמב"ם הוא שאיסור זו רק מדברי סופרים בין על החולץ בין על שאר האחים בין על החלוצה בין על הצרות. ובמגיד משנה הסביר ששיטת הרמב"ם שאיסור של "אשר לא יבנה" רק אסמכתא. אכן שיטת הרמב"ן אינו כן אלא שיש כאן איסור לאו ורק אי"כ כרת. ובשו"ע הובא דעה שלישי (שהוא דעת הטור) שיש כאן איסור עשה. אכן הבית שמואל שם הקשה שלכ' אין דעה זו הובא בראשונים ע"ש. ובהגר"א שם נקט שהוא טעות סופר.
- ויש להביא כאן עוד מח' הנובע מגמ' אם יש שליחות בחליצה. האבני נזר הביא דעת רב אחד שמבואר מגמ' שלנו שיש דין שליחות אכן הוא עצמו (אות יג') חולק עליו שזה אינו ואין להוכיח זו מגמ' שלנו. ובאגרות משה ג"כ דחה פסק זו. ובאמת כבר נפסק זה בהרא"ש דאין שליחות בחליצה.

הרמב"ן מצות לא תעשה לדעת הרמב"ן מגלת אסתר קעז 177

שנשחמך שלא יראה בנו ערות דבר, הנה בכאן שני לאוין בעיני אחד לחוק, ואם הוא טעם לומר ונשמרת מכל דבר רע לאו מונע אותנו מאלו העבירות במחנה. ואל תשחשש ותאמר כי מאחר שאין בלאו הזה מונע אותנו רק מעבירות מנועות אינו בא במנין, שזה אינו לאו שיכלול בכל מקום לחזק בלבד אבל נתיחד לו מקום לעבור עליו בשני לאוין במקום הסוף. וזה כגון הנאמר במסוג גבול שסוף מונע מפועל אסור שהוא עובר בלא הגזול ונתייחד בגבולים בדרך לאו אחר לעבור בשני לאוין וכלם באים בחשבון המלות. וכן זה שהזכירם יחדך להשחמך במחנה מכל דבר רע הגורם סילוק השכינה מוסף על אזהרתנו בכל מקום באמת ראוי להמנות, ואפשר שיכלול בו גם ההרהור שמה יבא לידי

קרי ויטמא המחנה ויפחד משם כמו שאומר בגמרא (ע"ז דף כ' פ"ב) ונשמרת מכל דבר רע שלא יסרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה, ובדביעי של כתובות (דף מ"ו) כשהם חוקרים אזהרה למוילת שם. רע על חששו מנין אמרו רבי אלעזר אומר מלא תלך רכיל רבי נתן אומר מונשמרת מכל דבר רע ור' אלעזר מאי עממא לא אמר מהאי קרא הווא מיבעי ליה שלא יסרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה, שזה אללם אזהרה ומניעה. אבל העיקר הוא שאזהרה הזאת אע"פ שהם מזהירים בה ב"מ לתוכחה לא נאמרה בחורה אלא במחנה שגם היא גורמת הפסד המחנה, אבל בטומאת שרץ והמת ובמעשרות אמרו שאין באזהרה הזאת לפי שאין גורמות סלוק השכינה, ובעל הטלכות חזר במלות הזו ומנה ולא יראה כך ערות דבר :

מצוה י"ב שנמנעו בהגחילנו הבנים מהעביר הבכורה מן הבן הגדול אל יתר אחיו אבל נחיל אותו פי שנים כמשפט הבכורה, והוא אמרו יתעלה לא יוכל לבכר את בן האסובה על פני בן השנואה הבכור כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים. ובגמרא יש נחלין (דף ק"ל) אמרו לא יוכל לבכר את בן האסובה מה תלמוד לומר לפי שנאמר ויהי ביום הגחיל את בן הכורה נחנה רשות לאב להגחיל לכל מי שירצה יכול אף זה בן תלמוד לומר לא יוכל לבכר. ולא תחשוב שלא יהיה זה מניעה אלא שכוון דין מדיני הנחלות שילמדנו הכתוב שאין האב יכול להעביר הירושה ממנו ועל כרחו יירש פי שנים, אבל באמת מניעה הוא שאם אמר האב במוחו איש פלוני בני בכור לא יירש פי שנים או שאמר יקח הפשוט עם הבכור בשום עבר על הלאו הזה, ואפי' באומר יירש פלוני בני נכסי, דן רבי יוחנן בן ברוקא והלכה כמוהו שיתקיימו דבריו במקום שאין בכור ויתבטלו במקום הבכור, ומפני מניעתו שמתעורר החורה מעשות כן דנו בו כמהנה על מה שכתוב בחורה שלא יתקיימו דבריו ומ"מ עבר אהרמנא דרחמנא, ומכ"ש אם אמר עליו שאינו בכור בבניו להפסיד ממנו הבכורה והורשקוהו אחריו כא' מהם על פיו שכבר עבר על הלאו הזה שנתעשה מחשבתו הרע. ולשון ספרי לא יוכל לבכר מלמד שאינו ראוי לבכר ואם כבר יהא מצוכר ת"ל לא יוכל לבכר הא אם כבר אינו מצוכר, כי כשלא אמר הכתוב לא יבכר ואמר לא יוכל לבכר למד שאינו ראוי ושאינו יכול לדבר כן, וכן כל המקומות שבהם בן בכורה לא יוכל לעשות, כלם לשון מניעה ואיסור הן, ואונקלוס תרגם בכולם לית לך רשו וכן בזה והוא לשון לא יעשה כן.

והנראה שיש בזה עוד מלות עשה שאמר יתעלה כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים וגם זו מלות שיהיה חייב להכירו ולתת לו פי שנים והנה המעביר בכורה מן הגדול עובר בעשה ולא תעשה ושתיהם שכתן הרב, ואמנם אמר דין הנחלות שהיות הבכור יורש פי שנים הוא מכלל דין הנחלות ואם יש בו מלות עשה מיוחד לו ואינו כן בשאר האחים ובודאי נמנה הוא לעלמו, ולא תחשוב שיהיה זה לאו הבא מכלל עשה בלבד אבל הוא מלות להגחיל לו וכן שזידע אותנו מי הוא הבכור ויזעו עליו בבכורה, ואמנם שתקיים המלות בשתיקה אם נודע בבכורה, ונראה שבעל הטלכות גדולות חזר בזה המלות שאמר בפרשיות המשלימות לו מלות עשה, פרשת נחלות ופרשת משפט הבכורה :

מצוה י"ג שנמנעו מלחמול על כפף הרות המזיד, והוא אמרו יתעלה ונתנו אותו ביד גואל הדם ומה ולא תחום עיקר עליו ובערת דם הכני מישראל וטוב לך. וענין המלות הזאת שנלעויו בכל מחוייבי ביום דין במלות עשה לקיים בכל אחד מהם את דינו, ובמרוצי התקלות הוזהרו גם במלות לא תעשה לבערם, כמו הלאו הבא במכשפה מפני שהיא רבת המאמה יתפתו לה חסרי הדעת ויחמלו עליה מאוד. וברותה ג"כ לפרץ הגדול הבא מזה, ולשון ספרי שמה האמרו הואיל ונשרג זה למה לנו באין לחוב בדינו של זה ת"ל ולא תחום עיקר עליו, והנה ראוי לנו להביא זה בחשבון המלות כנאמר במסית ובמחוקת במבשיו גם כן לא תחום עיקר :

מצוה י"ד שנמנע החולץ ליבמתו שלא יבא עליה ולא יתאנה אחרי הפרדה ממנו בחליה, ואין הענין שיחזור עליה איסור אשת אח כיון שעברה מהם מלות היבום, שאם כן יהיה מחוייב עליה כרת כחוייב אשת אח שלא במקום יבום, אבל אזה יתעלה באשת אח שאין לו בנים מלות יבום או מלות חליה וגזר בהם שאם יעשו החליה לא יזדווגו עוד והוא מחייבי הלאוין, והוא אמר ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו, ובה הפירוש מצעלי הקבלה כיון שלא בנה טוב לא יבנה, ובפירושו אמרו צפרק רבן גמליאל (דף כ') נתן גט וחלץ אין אחר חליה כלום אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי רבי עקיבא דאמר אין קדושין חופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים יש אחר חליה כלום, למד שהיבמה לאחר חליה היא אללו מחייבי לאוין, וכבר נתבארנו דיני מלות זו שם צפרק המזכר ובמקומות רבות ביבמות :

מלות

אבני

הלכות יבום וחליצה שו"ת סימן רכג

נזר

קמט

(ג) **אך** באמת זה אינו כלום, כי מדברי הדורש לניין אין ראוי כלל, כי זה צודדי לא יעלה על הדעת דהא דאמרינן [יבמות י:]: שליחותא דאחים קעביד, או אחי שליחותא דצרה קעבדה, דיהי' זה מדין שליחות דהא בכל שליחות צעיקן מדעתא, וכאן אפי' אחד מן האחים או מן הצרות עומדים וצוחים שאינם רוצים בהחליצה מ"מ מהני ונפטרו הצרות, והאחים אסורים לייבם וכן כשאחד מן האחים הוא קטן או חרש דלאו בני עשיית שליחות הן, ומ"מ מהני חליצה שאר האחים, וזה פשוט:

(ד) **אך** הדורש לניין הקשה, כיון דכאן אמרינן חליצה אחת מהצרות הוא כאלו כולן עשו, שהרי משום הכי אינו חייב כרת על הצרה, ולדבר זה יחשב אצלו שליחות כמו דאמרינן גבי שליחות דמעשה השליח הוא כמו שעשה המשלח, כמו כן הכא עשיית אחת מהצרות הוא כאלו כולן עשו, וע"י זה כמו גבי שליחות כל היכא דאיהו לא מצי עביד שליח לא מצי משוי, הכי נמי נאמר גבי הצרות, דאם אחת כשירה ואחת פסולה, האין נפטרה הפסולה ביבום הכשירה משום דהוי כאלו נתייבמה גם הפסולה, משום דהכשירה עבדה שליחותא והוי כמותה, הא אפילו אם נתייבמה לא מהני, שהרי כיון שיש צרה אחרת לייבם שוב הוי אפשר לקיים שניהם ואינו דוחה, ולא הוי רמיא קמי' ליבום, זה קושיית הדורש לניין, אצל לא שישבור שיעיל שליחות בחליצה ויבום:

(ה) **אך** גם דברי הדורש לניין במחמת"ה אינם נראים, ונבארם אחת לאחת:

והנה הקושיא העצומה שעלי' צנה כל היסוד, שהקשה על הרמב"ם שפסק ויבום פ"ו ה"ין דאפי' היכא שיש צרות כשירות אם ייבם להפסולות קנאה ונפטרו הצרות, הא כיון שיש כשירות הוי אפשר לקיים שניהם ולא רמיא קמי' ליבום כלל, וא"כ למה פסק אם בעלה קנאה עיי"ש, ובאמת זה אינו קושיא כלל, דאפשר לקיים שניהם לא הוי רק היכי עיי"ן כן יעשה המצוה ויקיים שניהם, כגון גבי כלאים צניעות אם רוצה לעשות צניעות של פשתן אמרינן הא אפשר לקיים שניהם, שיעשה גם צניעות של זמר, וע"כ יעשה הצניעות של זמר, שהרי אם אין מחירין לעשות של פשתן ע"כ יעשה של זמר, משא"כ הכא היכא שיש לו שני צרות ורוצה ביבום הפסולה ולא בהכשירה, שפיר יבום הפסולה דוחה הל"ת, מה תאמר הא יכול לייבם הכשירה, הא כיון שאינו רוצה לייבם הכשירה, ואינו מוכרח לייבמה, שהרי יכול לחלוץ לה יחצטל מצוות יבום, ולא יבאר רק מצוות חליצה, וחליצה במקום יבום לאו מצוה מה"ת:

(ז) **והנה** לזה דכל שע"י זה לא יהי' מוכרח לעשות לא חשוב אפשר לקיים שניהם, מהא דפסקין ביו"ד סי' עד"ש סעיף ג' בשם הר"ע ז"ל [יבמות פט:]: גבי כהן צמת מצוה, שאם יש לו אחים בחנם אסור לו לטמא א"ע, אצל אם אינו מוצא אחים רק בשכר מותר לטמאות עצמו, ולכאורה הדבר קשה, הא כיון דמשום ממון אין מתירין לו לטמאות, הא הוי הכא אפשר לקיים שניהם שישבור אחריהם, ולא יפסיד רק ממון:

כלל, דווקא כשהי' עלי' זיקה והי' יכול לייבמה אף כשנעשה ערוה ולא יכול לייבם מהני הא דאפשר לגרש ויכול לייבמה כצחחילה, וכהאי גוונא כחבו חוס' נדה (כ"ב:): ד"ה אם דווקא דם לא שנתייבש מהני מה שיכול לשרות ויהי' לה כצחחילה, אבל לא ביבם מעיקרו, ה"נ בערוה בשעת נפילה לא מהני מה שיכול לעשות תשובה:

(ט) **ובב"ש** נתיישב לי דברי תה"ד [סי' רכ"ג] שהשיג על המקילין בזה' מומר בשעת הנשואין ולא בהמיר אח"כ, והקשה שהרי אפי' למ"ד נשואין מפילין בנעשה צרת ערוה לאחר נשואין קודם מיתה פטורה מחליצה עיי"ש, ולמה לא הקשה משנעשית היא עצמה ערוה לאחר הנשואין:

(י) **ורפ"מ** יוחא, דבזה החילוק פשוט משום דהתם אין תקנה, אבל הכא יש תקנה בתשובה ולעולם נשואין לבד מפילים, ומ"מ הנעשית ערוה אח"כ פטורה דהא אפי' נעשית ערוה לאחר מיתת הבעל פטורה, משא"כ במומר כל שנפלה לפניו בשעת נשואין שוב לא נפקע כיון דאפשר בתשובה, ע"כ הקשה התה"ד מנעשית צרת ערוה אחר נשואין קודם מיתה, דנעשית צרת ערוה לאחר מיתה הא אינו פוטר כמ"ש חוס' יבמות (כ"ו:): ד"ה וחליצה, וקודם מיתה לאחר נשואין פוטר, ע"כ שעת מיתה נמי חשוב שעת נפילה, ה"נ לענין מומר יפטור:

(יא) **בהזו"ר** לענינינו דבהמיר לאחר מיתה לית מאן דשרי, ולטעמא דעל מנת כן לא קידשה מבואר נמי בתשו' מהר"ם סי' תרכ"ב דהעיקר דזה לא שייך רק בזה' מומר בשעת נשואין, ועיין בפסקי מהרא"י סי' רס"ז בשם תשו' הרא"ש דכלא עלה על דעתו לא אמרינן אומדנא, וכן בהמיר לאחר נשואין:

ועתה נדבר מענין חליצה ע"י שליח:

(יב) **והנה** הרב מפראנק נ"י כתב דאפשר שגם ביבם מועיל שליחות, דהנה ביבמות (י'): פליגי ר' יוחנן וריש לקיש אם חייב על הצרה כרת שלר"י פטור משום דאיהו שליחותא דאחים קעביד הרי דמהני שליחות, ובס' דורש לניין דרוש י"ג [הוא"ח מן ירושלים עמ' קע"ב] הוליד מזה דבאחת פסולה לא נפטרה ביבום דכשירה משום דכל מילתא דלא מצי עביד לא מהני שליח עיי"ש, ומיישב בזה הא דיבמות (ק"י): דביאח המדברת פוטרת החרשת, ולא נקיט חליצתה פוטרת, והתו"ט כתב שם דה"ה חליצתה, ולהני"ל י"ל דחליצה לא פטרה משום דלא מצי עביד, וכנראה שיש בזה שליחות ממש, דאלו הוה שלוחא דרחתנא לא שייך בזה הא דלא משוי שליח כנראה מש"ס קידושין (כ"ג). ולפי זה הא דאמר בצחחיות (ע"ד). לר' יוחנן דחליצה אי אפשר ע"י שליח לראב"י, הוה גרם מחלוקת ר"י ור"ל להיפוך כמבואר בירושלמי פ"ק דיבמות הלכה א' [ג:]: דרב אמי מחליף שמעתא, ולר' יוחנן חייב כרת, א"כ לא מצינו שמועיל שליח, משא"כ לגירסא דילן עכ"ד:

סימן קנו

בענין שליחות בחליצה ובענין בעלים
בשחיטת קרשים

כ"א מרחשון תפ"ח, ליובאן.

מע"כ דודי הגאון הגדול מהר"ר יעקב קאנט-
ראוויץ שליט"א.

בדבר שחידש רב אחד שהיבמה יכולה לעשות שליח לחלוץ דרך היבם אינו עושה שליח משום שהוא מצוה שבגופו כמו בתפילין אבל מצד היבמה הוא מעשה בעלמא ששייך בה שליחות. הנה סברא זו אינו שייך אלא לטעם הקצוה"ח בסי' קפ"ב אבל לתוס' רי"ד שהובא שם אין לחלק בין היבם להיבמה דלפי טעמו גם היבם היה יכול לעשות שליח כמו בקידושין שהוא הפוטרה ולא השליח, ומ"מ אינו עושה שליח א"כ צריך לומר שהוא מטעם אחר וא"כ גם היבמה אינה יכולה לעשות שליח דמי"ש. ובחדושי בארתי שטעם תוס' רי"ד הוא נכון ולא קשה עליו קושית קצוה"ח מהא דלשמאי הזקן איכא שליחות ברציחה. משום דעיקר טעמו ששליחות לא שייך אלא בדבר שעיקר המעשה לא היה העשייה רק מה שיוצא מזה כגון בקידושין הוי עיקר המעשה בזה שנעשית אשת פלוני ובגירושין הוי עיקר המעשה בזה שנעשית פנויה ובתרומה בזה שנעשה תרומה ובפסח בזה שיש לו קרבן פסח כשר שיוכל לאכול ואם היה אפשר להיות מה שנעשה בלא המעשה היה ג"כ מעשה אך שא"א להיות כן בלא אמצעים דבקידושין ובגירושין צריך נתינה ובתרומה צריך הפרשה וקריאת שם ובפסח צריך להקדישו ולשחטו ולהקריבו וכל זה מוטל על בעל המעשה לעשות דהוא צריך לעשות גם את האמצעים וחידשה תורה שיכול לעשות זה גם ע"י שליח מאחר דאין זה אלא אמצעי להמעשה ועיקר המעשה עושה הוא שהוא המגרש ולו היא מתקדשת והוא נותן התרומה ולשמו נשחט הפסח אבל בסוכה ותפילין עיקר המעשה הוא שגופו ישב בסוכה ועל גופו יהיו תפילין שזהו עצם המעשה בלא שום יוצא מזה אינו יכול לעשות שליח כיון דהוא אינו עושה כלום רק השליח לבד ואין מה להחשיב עבורו בהמעשה. ולכן נוחא זה שלשמאי הזקן איכא שליחות ברציחה אף דאינו עושה כלום משום דגם ברציחה הוי החיוב מיתה רק ע"ז שיצא מהמעשה שנהרג ואדם דאם לא מת אפילו ע"י נס היה פטור (וגם האיסור דלא תרצח הוא ע"ז שנרצח דאף על גרם בעלמא עובר בלא תרצח כדאיתא ברמב"ם פ"ב מרצח ה"ב עיי"ש) אך שבלא אמצעים

א"א להיות נרצח ונמצא שהמעשה הוא רק אמצעי למעשה הרציחה אבל אינו המעשה ממש ולכן מועיל ע"ז שליח אם יש דין שליחות לדבר עבירה כגון לשמאי הזקן מאחר דעיקר המעשה הוא מה שמת מזה וזה נעשה ע"י שליחותו באמצעים. וא"כ דברי התוס' רי"ד נכונים ואין לדחותם. ולדבריו צריך לומר טעם אחר ביבם שאינו עושה שליח דהא ל"ד למצוה שבגופו וא"כ גם יבמה היא כמו היבם.

ומסתבר לע"ד דזה שאין שליחות בחליצה הוא משום דילפינן מילי דיבמה ממילי דיבמה דאימעות מדין שליחות מקרא ודקראו לו ולא שלוחם. ועיין ביבמות דף ק"א בתוד"ה וקראו דהקשו דלילף מכאן לכל התורה שלא יהיה שלוחו כמותו ותירצו דהו כמה כתובים הבאים כאחד עיי"ש והוא תירוץ רק לכל התורה אבל למילי דיבמה שבאותה פרשה לא שייך תירוץ זה ומסתבר דילפינן זה מזה ולכן אין דין שליח בחליצה בין ביבם בין ביבמה. ועיין במנחות דף י"ט שהוצרך קרא לגלות דשחיטה לא בעינן בעלים ושלוחו כמותו כדי שלא ילף ממטיכה אף שהם כמה כתובים הבאים כאחד כדאיתא בתוס' כאן. אך יש לדחות משום דסמך ושחט הוי היקש. אבל בתוס' מנחות דף צ"ג ד"ה לפי איתא דגם במה מצינו סוף הקדש מחלת הקדש היינו ילפינן שחיטה מסמיכה אי לאו דגלי קרא עיי"ש. וא"כ כ"ש שמילי דיבמה ממילי דיבמה יש למילף שהם גם בחד פרשה. ואגב אכתוב מה שנראה לע"ד לתרץ דברי תוס' תגיגה דף ט"ז ד"ה דבר שכתבו וכן ליכא לאלופי שחיטה בבעלים דומיא דסמיכה דההוא היקש לא הוי אלא דרבנן. שתמוה מאד דהא במנחות דף י"ט פריך אי מה סמיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים מצד היקש וסמך ושחט והוצרך לקרא ועיין בגליון שציין לעיין במנחות דף י"ט ונשאר בצ"ע קצת ולכאורה הוא תימה גדולה והטורי אבן התליט שתלמיד טועה כתבן עיי"ש. והנכון לע"ד דהא זה דאי מסתבר שאף אם היינו ילפינן שחיטה מסמיכה שבעינן שחיטה בבעלים לא יפסל הקרבן אם ישחטו אחר דהא בקדשים בעינן שנה לעכב וא"כ תמוה איך ילפינן מדגלי רחמנא ביה"כ ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דשחיטה בעלמא לא בעינן בעלים הא בעי ביו"כ הקרא לגופיה לפסול אף בדיעבד משום דבשאר קדשים לא נפסל הקרבן. ועיין במצפה איתן במנחות שם שהקשה זה וגם בשם ספר עמק הלכה ותירוצו דחוק ותמוה דהא עכ"פ אין כאן שנה לעכב ואין לפוסלו ואף בלא שליחות נמי אין לפסול מאחר דליכא שנה לעכב. חה שאיתא בקידושין דף מ"א דבעינן שליחות הוא רק כדי שיקיימו הבעלים מצות שחיטה

רבינו מצות חליצה פרק שנים עשר יבמות אשר

[דף קד ע"ב - קר ע"א]

[א] על תהיה חליצה אפי"ה התנאי בעל 6 והחליצה כשירה אפילו לא נתרצה דמן הדין אין כח בשום תנאי לבטל המעשה ואפילו לא נתקיים התנאי ראו המעשה להיות קיים אלא דלפניו מתנאי בני גד ובני ראובן הלכך צנין דוקא כי החס שיוכל המעשה להתקיים על ידי שליט שזויה משה ליהושע אם יקיימו התנאי שימונה להם ארץ הגלעד [ז] אכל חליצה דאי אפשר ע"י שליט דצנין וחלצה נעלו מעל רגלו לא חליצה מוטעם שאמרו לו חלוץ לה על מנת שתמן לך מאחים וזו ומעשה בששה אחת שנפלה לפני יבם שאינו הגון לה ואמרו לו חלוץ לה ותמן לך מאחים וזו וזאת מעשה לפני ר' חייא והכשיר. הריא איתתא דאמאי לקמיה דר' חייא בר אבא [ק] דהוה כעורה ובעי יבם ליצוי ולימלייא לממונה אמר לה בני לא יחא לך א"ל לא חליצה עולמא ולא יבך אתה כונסה לבתר דחליץ לה [ר] אמר ליה השתא מיין איפסקה זיל חלוץ חליצה מעליא כי היכי דתשמרי לעלמא. בת חמוה דרב פפא נפלה לפני יבם שאינו הגון לה אהא לקמיה דאבי אמר ליה זיל אמור ליה חלוץ ע"מ שתמן לך מאחים וזו לבתר דחליץ לה אמר ליה זיל הב ליה דהא קבילת עלה ואע"ג דחליצה חבי לא מייסבלה מיהו מייסב לקיומי תנאיא מדניא כשאר שריעות דעלמא ולהכי פי' מוטעם שפירות ולא משום תנאי שהתנה מתחלה ליתן לו משום דכל האומר על מנת אין מחייבין אותו לקיים התנאי משום דהאומר ע"מ לאומר מעשיו דמי אם ירצה לקיים התנאי יתקיים המעשה מעשיו ואם ירצה לא יקיים התנאי ויבטל המעשה למפרע ולעולם אין מחייבין את הוזהר לקיים התנאי כדי שיתקיים לו המעשה שהיה הנוהג גט לאשמו ע"מ שתמן לו מאחים וזו אם לא רצה ליתן אין מחייבין אותה ליתן אלא הגט תלוי ועומד אם תמן יהא גט ואם לא תמן לא יהא גט ורואה לדבר מדאבעיא לן בפרק מי שחזו (דף עד:) הרי זה גיטך על מנת שתמני לי מאחים וזו אי נמינה בעל כרחו הויה נמינה או לא ואם איתא דגיטא הויה לאלתר ואיך דמחייבא למיבד ליה מאחים וזו פשיטא דנמינה בעל כרחו הויה נמינה או לא כיון דגיטא לאלתר הויה והמעשה הן עליה בחוב אי בעי ליקבל ואי לא בעי לא ליקבל אלא ודאי הגט תלוי ועומד בנתינת המעשה ואם היא רוצה שלא יהא גט אינה מחייבת ליתן לו המעשה הלכך צנין זה משום תנאי לא מחייבא למיבד לו אלא הכי קאמר ליה כיון דאי אפשר לה לחליצה להבטל הויה ליה כשכירות בעלמא א"ל משטתה אני כך בעדי ליה [ש] דכיון דלא הויה ליה הגון לה ולא

לחזמי הרוק דוקא צמזמט [ג] אכל בשותת לא וגדמת חולצת כשיינה ללא כחיה וחלצה ביד ואני כחבמי כדפירשמי להנהו דבי מדרשא דאמרי מי כחיה וירקה רוק סברי דאפי' שותת ללא בעי לחזמי הרוק וכן כתב הרמב"ד ז"ל דטעמא דמסתבר הוא דהא רוק לא כחיה צאורימא וגבי זב נמי דכחיה וכי רוק הזב אי לא דכחיה וזב טמא ה"א דס היוצא מפיו טמא וכתב ללא פליגי אהדידי הויה דלעיל ללא בעי לחזמי הרוק כשרקקה במקום חליצה דסגי ליה צהי והך צרימא דבעי לחזמי הרוק כשרקקה שלא במקום חליצה דלפוסלה מן היבוס אי איכא לחזמי הרוק הויה דפסלה דגורין משום ריקקה דבתר חליצה [ד] אכל לית בה לחזמי הרוק לא גורין: **יג בותני** המרש שחלוץ והחולצת מן הקטן חליצה פסולה קטנה שחלצה מחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצה פסולה [ע] וצירושלי (ה"ה) גרס חליצה כשירה וכן כתב רב אלפס ז"ל: **ג** המרש שחלוץ וכו' אמרי דבי ר' ינאי לפי שאינם צואמר ואמרה ומתחמין דקמי חלצה ורקקה אכל לא קראה חליצה כשרה דכיהל למיקרי דכר' זירא דאמר כל הראוי לבינה אין בילה מעכבת זו וכל שאינו ראוי לבינה בילה מעכבת זו. והחולצת מן הקטן חליצה פסולה [ה] אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' מאיר אכל חכמים אומרים אין חליצה קטן כלום אפי' לגבי אחין לא פסלה ומחייבת להם. קטנה שחלצה מחלוץ משתגדיל וכו' אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"מ דאמר מקשינן אשה לאיש אכל חכמים אומרים איש כחיה צפרשה אכל אשה בין גדולה בין קטנה רצא אמר עד שחגיע לעונת נדרים והלכתא עד שחביא שמי שערות:

יד בותני חלצה בשניה או בשלישה ונמא אחד מהם קרוז או פסול חליצה פסולה ר"ש ור' יוחנן הסנדלר מוכשירין ומעשה שחלצה בינו לבינה צבית האסורין צא מעשה לפני ר"ע והכשיר: **יז** אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אין הלכה כחזונו הויה וזו אפי' כדבעי עבוד חליצה צבית פסולה אלא שלשה צנין ויוסיפו עליהן עוד שנים לפרסומי מלחא:

יח [דף קד ע"א] **יח** חליצה מוטעם כשירה ואינה היא חליצה מוטעם א"ר שמעון בן לקיש שאומרים לו חלוץ לה וצכך אתה כונסה אמר לו ר' יוחנן אני שונה בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצה פסולה עד שיתכוונו שניהם וזו אמרת חליצה כשירה אלא היכי דמי חליצה מוטעם היא כשירה כגון חלוץ לה על מנת שתמן לך מאחים וזו ואפילו אם התנה בנפאי לא תמני לי מאחים וזו תהיה החליצה כשירה ואם לא תמני

הגהות ה"ב"ה 2 ואני כתבתי בפירושי דהנהו: ד דאמר ר' זירא כל הראוי:

קרבן נתנאה

קמא. ומעילי פילא בקופא דמתטא שזה לא נזכר ולא נזכרו צדוקו של רבינו שלא הויר אלא לישא בתרא שכתב ומסוק דכי חוניה חיישין שמה כיוונה. ונראה דהא דחיישין בחוניה. (חיישין) שמה כיוונה כיון דהוא ג"כ חפץ בחליצה. (אם לאו) [ולפי] פסלין לאשים גזירה דשמה לפעמים יכוונה שניהם אכל אי ידוע לנו שהוא לא כיון לחליצה כ"א כל חפזי ליבמה בה ודאי לא שייך גזירה כמו דלא גורין חול אטו שבת ועיין ב"ש ס"ק מ"ה שהשיב דעת רבינו דלא חיישין להחמיר כ"א בשמה שכוונה שניהם וליחא כמו שהראוי בלצבע לעיל בפי' ה' כתב להדיא שמה כיוונה. וצבור איתא שמה כיוונה י"ל או היא או הוא. והוה דעת נמוקין יוסף ע"ש ודלא כב"ש: [ג] **אבא בשותת ד"א**. ומלחא חילק ש"מ דלית ליה לרי"ף אפילו שותת צבית היבם בשבת חליצה א"ת מי כחיה וירקה רוק. וז"ל דילף מוכי ירוק דכחיה גבי זב וביש"ש קאמר דילף צ"ג ואינו מכוון דהא אין אלס דן ג"ש מעלמו. וק"ק לדברי ר"ף אמאי לא קבע התלמודא הך מייבוי על הנהו דבי מדרשא: **ה"ג ואני אומר** דההוה דבי **מדרשא**: [ד] **אבא צ"ת בה צהצבוי הרוק צ"א גורין**. דהויה מלחא דלא שפיתא ומלחא קאמר אכל בשותת לא יס לייק אפילו כשרקקה דס בלא מליצה נמי לא גורין והוה כדעת הרשב"א. והוה ה"ש מי שאומר בש"ע סוף מ"ה וב"ש ס"ק מ"ז לא דק: [ע] ובירושאי גרס ה"צ"ת בה בשורה וכן בתב רב אלפס ז"ל. וז"ל הטור וא"א הר"א ז"ל הוה חליצה קטנה לחליצה קטן. ר"ל דלא הויה חליצה אפילו לפוסלה על האחין. ודבריו תמוהים מאד דהא אם חליצה כשרה צדיעב ק"ו דהויה חליצה לפוסלה על האחין וליכא למימר דק"ל כרצא דאמר עד שחביא שמי שערות. ואין יתכן שפוסק רצא דלא כחמן כיון דלפילו ר"מ לא מקיש אשה לאיש כי אם מדרבנן משום גזירה. כ"ז ע"ל וכן כתב רב אלפס קודם וצירושלמי גרס וכן הגרסא בכל ספרי ר"ף שלפנינו חליצה פסולה. והיינו מדרבנן לפוסלה על האחין כמו בקטן דעשאו חליצה בן ט'

כגט נגדול. אכל מדאורייתא חליצה קטן אין זו מיהא דלש כחיה צפרשה וה"ה קטנה דהשוה אשה לאיש כל זה לדעת ר"מ. אכל רבנן סברי אין חליצה קטן כלום דלא עשו חליצה בן ט' כגט נגדול. ולכפוף הסוגיא פסק רצא והלכתא עד שחביא שמי שערות. ש"מ דלא ק"ל כ"י ויסי דאמר חליצה קטנה כשרה אלא כר"מ דמקיש אשה לאיש. עס הויה שלר"מ מ"מ הויה חליצה לפוסלה על האחין. מ"מ לדין דק"ל כחכמים דחליצה קטן לא כלום אפי' למיפסקה על האחין. ומקשינן אשה לאיש אף בהך מלחא דחליצה קטנה לא שתיבא חליצה אפילו למיפסקה על האחין. וכו' כפטר ב"ש ס"ק מ"מ אף עיין זריבין לנוודע א"כ לאויה דבר היבא הרי"ף ורבינו הך מייסבל דבי יהודה אכל חכמים אומרים אכל אשה בין גדולה בין קטנה כיון דלא קיס לן כמי כחמיה. וי"ל דהך והלכתא סיומא דרצא כמי"ש חוספת וה"ק רצא אמר עד שגועה לעונת נדרים כך הויה להכניס. אמנס לדין הלכתא עד שחביא שמי שערות ומש"ה מייבוי הך מייסבל דבי יהודה אכל חכמים כ"י כ"י שנדע על מי אמר רצא עד שחביא שמי שערות נדרים והלכתא עד שחביא שמי שערות. אע"ג דכל זה זריבין לפרש כך צהצ"ק מ"מ כתב הטור בשם אביו. שחפס הך גירסא לאפוקי ג"י נ"י הרי"ף חליצה כשרה. אמנס פשטא דמלחא דרבינו כדעת רמב"ם וכמו שפסק בש"ע: [א] **א"א תהיה ה"צ"ת**. דהויה תנאי כפול וגם שאר דברים כתנאי בני גד ובני ראובן: [ז] **אבא ה"צ"ת דאי אפשר ע"י ש"יה**. כדאמרינן בהמליר דף ע"ד: [ק] דהויה צבורה. מ"מ רצה ליבמה דברים נכרים שנתן עיניו בנמונה: [ר] **אמר י"ה השתא מידך איפסידי**. וקשה דהא לעיל סי' י"א כ' רבינו דבני עובדי כיון דלא כוון אפילו כוונה ברקיקה לא פסלה וא"ו חליצה זו נמי לא תפסקה. וי"ל דמ"מ הויה כוונה לחליצה מעליא דשביא חליצה [שקבע] זקנה ממנה: [ש] דכיון ד"א הויה י"ה הגון י"ה ו"א בעי י"ה ה"צ"ת. עיין ב"ש סימן קס"ט ס"ק נ"ו שכתב אכל משום ספיקא דיניא דלרין לחלוץ יכול לומר קיס לי כהני

קיצור פסקי הרא"ש

לפרסומי מלחא: **ב** חליצה מוטעם שאומרים לו חלוץ לה ע"מ שתמן לך מאחים וזו כשרה אפילו לא נתנה. נתן גט ע"מ שתמן מנה אין אגט גט אלא אם תמן ואם תרצה שלא ליתן הגט בעל ואין כופין אותה ליתן כדי לקיים הגט:

יג הרש ומרשה ואלס ואלמלא חליצה ופוסלת על האחין. חליצה קטן וקטנה אינה כלום אפילו לפסול על האחין: **יד** חלצה בשנים פסולה אפילו צדיעב אלא צנין שלשה ויוסיפו עוד שנים

שדה צופים

דף קד ע"א לוי נפיק לקרייתא בעו מנייה גירמת מהו שתחלוץ. ה"ל"ש צימזום פי"ב סי' ד': יבמה שרקקה דן תחלוץ. ה"ל"ש צימזום פי"ב סי' י"ט: דף קה ע"ב הוי יתבי פתח חזר מנייה ואמר המתפלל וכו'. ה"ל"ש צימזום פי"ב סי' ג': והלכתא עד שחביא שמי שערות. ה"ל"ש צימזום פי"ב סי' י"א: דף קר ע"א תהיה חליצה מוטעם כשירה. ה"ל"ש צימזום פי"ב סי' ט': ומעשה באשה אחת שנפלה לפני יבם א' שאינו הגון לה. ה"ל"ש צימזום פי"ב סי' י"א: א"ל חלוץ לה ובכר אחת כונסה. ה"ל"ש צימזום פי"ב סי' י"א:

